

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

OSVOBODILNI BOJ
JE PREBUDIL V NAS
NOVE ŽIVLJENJSKE SILE.
POKAŽIMO JIH
V TEKMOVANJU!

LETNIK II.

DUNAJ, V PETEK 21. II. 1947

STEV. 9 (37)

Borbeni duh, ki združuje ves slovenski narod je dokaz naše življenske povezanosti

ugotavlja poslanica koroških Slovencev Izvršnemu odboru OF Slovenije - -

V prvih dneh vseljudskega tekmovanja pod geslom: »Za priključitev k Titovi Jugoslaviji« je poslal Pokrajinski odbor OF za Slovensko Koroško izvršnemu odboru OF Slovenije pozdravno pismo:

»Ko se je naša borba za osvoboditev Slovenske Koroške in za njeno priključitev k domovini ponovno razplamtela z vso silo, nam vpliva neomajno zaupanje v zmago predvsem dragocena pomoč, ki jo prejemo v obliki neštetihih manifestacij in dokazov, ki nam pričajo, kako globoko doživljajo in podpirajo našo borbo vsi Jugoslovani, posebno pa še vsi Slovenci v domovini.

Ta borbeni duh, ki ponovno združuje ves slovenski narod tostran in onstran krivične meje, prav tako so nas združevali borbeni napori v letih vojne, je najmočnejši dokaz naše skupnosti, naše nerazdružljive življenske povezanosti.

Koroški Slovenci se zavedamo, da je le Osvobodilna fronta mogla vzbuditi v slo-

venskem narodu te silne energije, ki so nam prinesle zmago v borbi za obstanek in ustvarile nepremagljivo moč. Tudi mi koroški Slovenci, ki smo bili tako dolgo zatirani in odrezani od svoje domovine, smo v ognju osvobodilnega boja in pod vodstvom OF doživeli svoj preporod. Zato se danes koroški Slovenci s še silnejšo voljo kakor kdaj koli borimo za svojo osvoboditev, za priključitev k FLRJ.

V tej borbi, v tem osvobodilnem zanosu pošilja POOF za Slovensko Koroško v ime vseh koroških Slovencev Izvršnemu odboru OF slovenskega naroda najtoplejše borbene pozdrave.

Borili se bomo, kakor smo se naučili boriti za svobodo v boju proti fašizmu, dokler ne dosežemo združitve z vsemi Slovenci in vsemi Jugoslovani v FLRJ.

Živela OF Slovenije in njen Izvršni odbor!

Živela Ljudska fronta Jugoslavije in njen vodja maršal Tito!

Slovensko ljudstvo iz vseh krajev Koroške dr. Vilfanu:

„Vaše zahteve so tudi naše zahteve“

Iz vseh krajev Slovenske Koroške pošilja slovensko ljudstvo pisma dr. Vilfanu v London, v katerih ga prosi, da odločno podpre zahteve koroških Slovencev in Titove Jugoslavije po priključitvi Slovenske Koroške k Jugoslaviji.

Občinski odbor OF iz Bele in Železne Kaple pošilja v imenu vsega antifašističnega prebivalstva pismo, v katerem poudarja med drugim:

»Naši občini, ki štejeta le 3.000 prebivalcev, sta dali 188 partizanov; izseljenih in v taborišču je bilo 142 oseb; usmrčenih je bilo 73 borcev, od teh že leta 1943 trinajst na Dunaju. Na našem pokopališču počiva 112 borcev za svobodo. Vsi ti so bili Slovenci in so se borili za svobodo slovenskega naroda. Zato zahtevamo to, za kar smo se borili: Priključitev Slovenske Koroške k FLRJ.«

Slovenski antifašisti iz občine Škocjan ugotavljajo v svojem pismu, da je bila občina kljub velikemu pritisku germanizacije do leta 1910 popolnoma slovenska. Nato navajajo primere nasilnega ponemčevanja ter preganjanja koroških Slovencev:

»Vodje naših šol so delali po načrtu 'Heimattiensta' in 'Südmarke' in ponemčevali našo mladino. V naše kraje je avstrijska vlada načrtno naseljevala nemške koloniste, ki so prišli na kmetije zatiranih slovenskih kmetov z nalogo, da ponemčijo našo vas. Večinoma so bili to sudetski Nemci. Takoj po anšlusu so se vsi člani 'Heimattiensta' prelevili v nacionalsocialiste. Že prvo noč so napadli našega narodnega poslanca župnika Vinkota Poljanca, naslednji dan so ga aretirali in odpeljali v zapor, kjer je umrl na posledicah zastrupitve. V času borbe proti nacizmu je bilo v naši občini 17 partizanov, 12 aretiranih in zaprtih, 11 umorjenih, izseljena je bila ena družina. Kljub temu pa izva-

jajo še vedno nasilja nad nami, naciste pa puščajo v svobodi.«

Prebivalstvo občine Sele navaja v svojem pismu, da je občina dala nad 200 partizanov, od katerih jih je mnogo padlo v borbi za svobodo, nad 100 oseb je bilo izseljenih ali v koncentracijskih taboriščih, od teh so jih 16 usmrtili. Vse ljudstvo je neustrašeno podpiralo z vsemi silami narodno-osvobodilno gibanje. Nato pišejo o nasiljih, ki jih izvajajo avstrijske reakcionarne oblasti nad koroškimi Slovenci in pravijo:

»Ta način postopanja avstrijskih oblasti s koroškimi Slovenci pomeni danes, 20 mesecev po zloumu fašizma, žalitev za padle žrtve, ki so jih koroški Slovenci doprinesli v borbi za uničenje fašizma. Zato upravičeno izrekamo naše želje ter odločno zahtevamo priznanje vseh s krvjo priborjenih pravic: to je priključitev k FLRJ.«

RESNIČEN MIR JE MOGOČ LE, ČE BODO URESNICENE ZAHTEVE KOROŠKIH SLOVENCEV

Občinski odbor OF v Logi vasi je poslal v imenu vsega antifašističnega prebivalstva pismo, v katerem poudarja:

»Na ozemlju severno od Drave, kjer se nahaja naša občina, je bilo nasilje velikonemških oblastnikov še večje. Z gospodarskim, političnim in kulturnim zaslužnjenjem so hoteli velikonemci uničiti slovenski narod na Koroškem. Od cesarsko-kraljeve Avstrije, preko vsiljenega krivičnega plebiscita, do pobesnelega divjanja nacistov ter današnjih izigravanj in neusmiljenega zatiranja se vleče rdeča nit krivic in nasilja nad slovenskim ljudstvom na Koroškem.

Po propadu nemškega rajha in po odhodu Jugoslovanske armade se je še povečala politika nasilja in ponemčevanja, ki ga izvajajo neofašistične

avstrijske oblasti. Strahovlada na ozemlju Slovenske Koroške zavzema danes popolnoma kolonialni značaj. Naša vas je po zloumu nacizma med drugim doživela tudi to, da so jo za ves dan blokirali razni policisti ter vojaški in celo motorizirani oddelki. Naše ljudi so nešteto krat odvlekli v zapore. Pri preiskavah so nam policisti jemali slovenske knjige in naše časopise. Naše kulturne prireditve so napadali nacisti in inozemski fašisti.

Niso nam priznali naših antifašističnih organizacij, niti ni dobila uradnega priznanja naša narodna voditeljica Osvobodilna fronta.

V zavesti, da smo koroški Slovenci del zmagovitih jugoslovanskih narodov, odločno zahtevamo priključitev Slovenske Koroške k Ljudski Republiki Sloveniji v okviru FLRJ.«

Podobno so utemeljili svojo zahtevo po priključitvi tudi predstavniki slovenskega protifašističnega prebivalstva iz beljaškega okraja in poudarili, da je pravičen in resničen mir mogoč le tedaj, če bodo popravljeni krivice, ki so jih prizadejali slovenskemu ljudstvu na Koroškem. Svoje pismo so končali z besedami:

»Pogoj takega pravičnega miru pa je tudi demokratična rešitev koroškega vprašanja, ki je v uresničitvi zahtev vsega slovenskega antifašističnega prebivalstva.«

SLOVENSKO LJUDSTVO SEVERNO OD DRAVE JE ZACELO S TEKMOVANJEM

Dne 15. februarja je bila v Celovcu konferenca aktivistov OF okraja Celovec-levi breg. Kljub težkim promet-

nim razmeram so bili zastopani vsi odbori OF. Iz Škofič, Kotmare vasi, Bilčovsa, Zgornje vesce, Hodiš, Radiš, Otoka, Vetrinja in od drugod so prihiteli delegati, da se posvetujejo o dokončnem načrtu tekmovanja in da čim prej prično z vsemi silami izpolnjevati tekmovalne obveznosti.

Na konferenci je podal kratek političen pregled sekretar POOF-a tov. Prušnik. Delegati posameznih vasi pa so nato prečitali svoje tekmovalne načrte in se posvetovali o njih. Sekretar okraja, tov. Pitschek je pri tej priložnosti naglasil:

»V teh dneh, ko ljudstvo našega okraja pozdravlja odločno zahtevo vse Slovenske Koroške, ko vsi koroški Slovenci pričenjajo z odločilnim bojem za dosego naših pravic, v teh dneh moramo podvojiti svojo delavnost in s tekmovanjem dvigniti uspehe svojega dela.«

S konference so delegati odposlali resolucije, ki jih prebivalstvo iz vseh vasi okraja pošilja pooblaščenemu zunanjih ministrov in jugoslovanskemu delegatu dr. Vilfanu.

Delegati okrajne konference so nato sprejeli resolucije maršalu Titu in predsedniku vlade FLR Slovenije. Konferenco je zaključil tovariš Prušnik in dejal:

»Z današnjim dnem se začneja tekmovanje. Z vztrajnim in požrtvovalnim delom pokažimo svojo pripravljenost in doslednost v borbi za priključitev k FLRJ.«

Vsa Jugoslavija zahteva priključitev Slovenske Koroške

Vlada FLRJ je prejela vrsto brzojav iz vseh krajev Jugoslavije, v katerih ljudstvo zahteva priključitev Slovenske Koroške k Jugoslaviji.

Z velikega mitinga v Novem Sadu so poslali naslednjo brzojavko:

»Z množičnega mitinga, posvečenega boju ljudstva Slovenske Koroške za njeno priključitev k FLR Jugoslaviji, pozdravljajo delegati vseh množičnih organizacij našega mesta in vse prebivalstvo pravično zahtevo naše vlade in ljudstva Slovenske Koroške za priključitev k Jugoslaviji.

Zagotavljamo vam, da je poslanica zvezne vlade, poslana konferenci namestnikov ministrov zunanjih zadev v Londonu, izraz volje in prizadevanj

tako ljudstva Slovenske Koroške kakor tudi nas vseh. Mi, ki živimo v svobodni FLRJ, uživamo danes sado vse našega velikega narodno osvobodilnega boja, v katerem so se bojevali skupaj z nami tudi koroški Slovenci. Zato nas globoko vznemirjajo dnevna poročila o teptanju najosnovnejših nacionalnih pravic naših bratov v Slovenski Koroški, kakor tudi njihov herojski boj zoper tiste fašistične elemente, zoper katere smo se skupno borili. Zagotavljamo vam, da bomo z vsemi svojimi silami močno podpirali zahtevo naše vlade za osvoboditev koroških Slovencev izpod tujega jarma in za njihovo priključitev k njihovi pravi domovini — FLRJ.«

Slovensko Primorje bo z vsemi silami podpiralo borbo za osvoboditev koroških Slovencev

Neprestano se zbira ljudstvo Slovenske Primorske na množična protestna zborovanja, na katerih najostreje obsoja zločine, ki jih nad koroškimi Slovenci izvajajo nacisti. Na protestnih zborovanjih se zbirajo delavci, kmetje, mladina, žene in pionirji in postavljajo zahtevo: Svobodo za brate, koroške Slovence!

Prebivalci Postojne so poslali s svo-

jega protestnega zborovanja Pokrajinskemu odboru OF za Slovensko Koroško, naslednjo resolucijo:

»Kakor vsa Primorska, tako je tudi Postojna odločno z vami v tem trenutku, ko se odloča o Vaši usodi. Mi, ki smo okusili vsa nasilja fašističnega režima, tembolj razumemo vašo borbo, posvečeno s krvjo nepozabnih junakov in junakinj. Pozivamo vas, da

vztrajate neomajno v borbi za svoje pravice, ki so istočasno tudi naše pravice. Obljubljamo vam, da se bomo skupno z vami borili z vsemi silami do končne zmage, to je do tistega dne, ko bomo združeni vsi Slovenci od Soče do Zilje v eni državi — Titovi Jugoslaviji.»

Namesčenci in uslužbenci oddelka za gradnje PNOO za Slovensko Primorje so poslali Pokrajinskemu odboru Osvobodilne fronte za Sloven-

sko Koroško resolucijo, v kateri pišejo med drugim:

»Kakor se moramo mi, ki smo na zapadnih mejah naše domovine, boriti proti vsem, ki jim naša ljudska domokracija ni všeč, tako se morate boriti tudi vi, branitelji naše severne meje. Kakor ste nas vi v naši borbi za priključitev Julijske Krajine k FLRJ podpirali, tako danes podpiramo mi vas, kajti dobro se zavedamo, da bo le naša skupna borba rodila uspehe.«

Ob podpisu mirovne pogodbe z Italijo

Zastopniki zapadnih sil so se ne glede na to, da je bila Jugoslavija ena izmed prvoboriteljic v osvobodilni vojni, ne glede na ogromne žrtve, ki jih je dala Jugoslavija za stvar Združenih narodov, trdovratno upirali uresničenju naših nacionalnih pravic. Posledica takega zadržanja zapadnih zaveznikov nasproti upravičenim zahtevam Jugoslavije se kaže v krivičnih in nedemokratskih določbah mirovne pogodbe z Italijo. Tako je Jugoslavija po tolikih žrtvah, ki jih je dala v osvobodilni vojni, kakor ugotavlja deklaracija jugoslovanske vlade, »postavljena v položaj, da mora podpisati mirovno pogodbo z Italijo, ki okrnjuje čustva«. Jugoslovanska vlada je v spomenici izrazila trden sklep jugoslovanskih narodov, da se nikdar ne bodo odrekli svojim zahtevam in pravicam po onih delih Julijske krajine, ki jih je mirovna pogodba z Italijo odtrgala od Jugoslavije in postavila pod tuje gospodstvo. Ob podpisovanju pogodbe je jugoslovanska vlada podala v imenu vseh narodov Jugoslavije naslednjo značilno izjavo: »Vlada Federativne Ljudske Republike Jugoslavije izjavlja, da se narodi Jugoslavije s podpisom te mirovne pogodbe ne odrekaajo ozemljem, ki so etnično njihova in ki s to pogodbo ostajajo izven mej FLRJ, ter da nadalje vzdržujejo pravico do teh ozemelj, ne glede na morebitne etnične izpremembe, ki bi nastale v bodočnosti kot posledica tujega gospostva nad temi ozemlji.«

Pri odločanju o mirovni pogodbi z Italijo je Jugoslavija nešteto krat dokazala, da je v prvih vrstah boja za resnično demokracijo mir. Razmejitvena črta, ki jo je predlagala Jugoslavija, ni označila samo resnične etnične črte, ki loči narode Jugoslavije in italijanski narod, temveč obenem pomenila edino pravilno demokratsko ureditev nove meje, edino ureditev v interesu trajnega mira. Ta ureditev ni bila sprejeta, ker zapadne zaveznike pri izdelavi pogodbe z Italijo ob proučevanju tega problema niso vodile koristi miru in želja, da bi našli in sprejeli pravično odločitev, pač pa so jih nasprotno vodili posebni njihovi načrti in kombinacije. Dobro je znano, s koliko trdovratnostjo so skušali reaktivirati na zapadu spremeniti Trst in njegovo področje v svoje vojaško kolonialno oporišče. Ti krogi so na pariški konferenci in ob vsaki priložnosti odkrito stremeli za tem, da bi si zagotovili popolno gospodstvo

nad Trstom in okolico in ustvariti na ta način na mejah Jugoslavije in Italije stalno žarišče mednarodnih sporov. Delali so vse, kar so mogli, da bi se polastili Trsta in njegovega ozemlja; ker so želeli, da bi s teh postojank onemogočili demokratski razvoj Italije, organizirali izzivanja proti Jugoslaviji in rovarili proti miru v tem delu Evrope.

Pokazalo se je, da se reakcionarji iz tabora naših zapadnih zaveznikov med vojno niso odrekli tem svojim kombinacijam niti po sprejetju končnega besedila mirovne pogodbe z Italijo na zasedanju Sveta zunanjih ministrov v New Yorku. Odtod izvira njihova neprikrita želja, da bi ob podpisu pogodbe z Italijo zašli v položaj, ki bi omogočil, da bi anglo-ameriške čete ostale v coni A, ali z drugimi besedami, ki bi omogočil uresničenje znanih kombinacij mednarodne reakcije s Trstom. Odtod izvira tudi namerno in samovoljno pisanje reakcionarnega tiska na zapadu, da Jugoslavija noče podpisati mirovne pogodbe z Italijo. Ni treba niti poudariti, da je bilo to pisanje v resnici izraz želje zapadnih reakcionarjev, da bi jim Jugoslavija z odpovedjo svojega podpisa na pogodbi dala povod za izzivanje položaja, ki bi prijal njihovim kolonialnim načrtom s Trstom in njihovim spletkam proti koristim miru.

Jasno je, da Jugoslavija kot resnično miroljubna dežela kljub vsem krivicam, ki jih ji vsiljuje pariška pogodba, ni mogla, da ne bi v polni meri upoštevala teh spletk, ki bi lahko resno spravile v nevarnost normalizacijo odnosov v povojni Evropi. Jugoslavija je dosledna v svoji globoko načelni, miroljubni politiki nastopila prav tako, kakor je v sedanjem času najbolje mogoče služiti ohranitvi in okrepitvi miru. Med ostalimi zmagovitimi silami je tudi naša država podpisala mirovno pogodbo z Italijo. Vsi iskreni prijatelji miru na svetu bodo znali ceniti to težko žrtev za mir, ki so jo narodi Jugoslavije vzeli nase. Videli smo, da je bilo reakcionarjem na zapadu mnogo na tem, da bi prišlo do nasprotnega razvoja. Naravno, Jugoslavija kot resnično demokratska država, zavedajoč se odgovornosti, ki jo je prevzela za ohranitev miru in demokracije v tem delu Evrope, ni mogla ravnati drugače, kakor preprečiti razvoj dogodkov v taki smeri, da bi jih lahko izkoristili sedanji izzivači mednarodnih napetosti in sporov. (Po »Borbi«)

Volitve v Sovjetski zvezi

V dneh 9., 14. in 16. februarja so bile v Sovjetski zvezi volitve v Vrhovne sovjetske zvezne republike. Pri teh volitvah je blok komunistov in nepartijcev izvojeval še eno sijajno zmago. Sovjetsko ljudstvo je izvolilo v svoje vrhovne organe oblasti najboljše in najbolj preizkušene in prekaljene borce za napredek in veličino Sovjetske zveze. Volitve so se v vseh zveznih republikah spremenile v močne manifestacije brezmejnega ljubezni in vdanosti sovjetskega ljudstva velikemu voditelju in učitelju delovnega ljudstva, Stalinu, kar priča veličanska udeležba, ki nima primere v nobeni državi. Skoraj 100 odstotkov vseh glasov je bilo oddanih za kandidate bloka ko-

munistov in nepartijcev. Sovjetsko ljudstvo je glasovalo za svojo stvar, za volilni program, ki je skupen vsem narodom Sovjetske zveze, delavcem in kmetom, vojakom in znanstvenikom. Ta program je Stalinova politika obnove in razvoja sovjetskega narodnega gospodarstva, politika nadaljnje krepitve gospodarske in vojaške moči domovine, politika dviga kulturne ravni in izboljšanja položaja sovjetskega ljudstva. Zato so bile volitve v vseh sovjetskih republikah splošni ljudski praznik in so dokazale enotnost delovnega ljudstva, ki je zbrano okrog Boljševiške partije in Stalina.

Sodba je izrečena

Kratko smo že poročali, da je vojaško sodišče v Beogradu izreklo sodbo nad obtoženimi Hitlerjevimi generali, z generalnim polkovnikom Aleksandrom Lohrom na čelu, krivcem bombardiranja Beograda, ki je imelo namen uničiti odprto mesto. Letalski napad je povzročil smrt nad 20.000 ljudi, uničenih je bilo 10.000 poslopij, škoda pa je znašala 9 milijard dinarjev. Bil je vrhovni poveljnik nemške vojske na jugovzhodu. Hitler mu je dejal: »Na Balkan vas pošiljam kot Avstrijo.« Nemške tolpe, v katerih je bila večina Avstrijcev, so v teku vojne pod vodstvom sedaj obsojenih generalov pobile v Srbiji poleg pripadni-

kov partizanskih odredov na tisoče in tisoče civilnega prebivalstva. Rušile in požigale so vasi v Makedoniji, Bosni in Hercegovini, po Črni gori in Grčiji, Bolgariji itd. Pobile so na tisoče ranjenih partizanov-avstrijski »strokovnjaki« za Jugoslavijo pa so v hitlerjevskih uniformah sodelovali pri najrazličnejših grozovitostih nad jugoslovanskimi narodi. Javni tožilec je med razpravo ugotovil: »Čim več zločinov je kdo zagrešil, tem več odlikovanj in napredovanj je imel.«

Bivši poveljnik 178. divizije Hans Fortner je poveljeval vsem domobrancem, ustašem, žandarjem in policajem v Pavel-

čevi Hrvatski. Kot tak je odgovoren za nešteta zverinstva nemških »vojakov«, ki so oktobra 1941 na Kozari pomorili veliko število žena ter enoletnih in dvoletnih otrok. Cele vasi so bile požgane do tal, civilno prebivalstvo pa po strašnih mučenjih pobito ali živo sežgano.

August Schmidhuber je bil poveljnik 14. polka znane SS-divizije »Prinz Eugen«, zaradi svojih zaslug je postal njen poveljnik. Znan je bil po svoji krvoločnosti ter je osebno izdal ukaz za požig vasi ali za umore celih družin.

Fritz Neuhöld, poveljnik »vražje divizije«, je med 4. ofenzivo zagrešil veliko število vojnih zločinov. Odgovoren je za množične pokolje prebivalstva po vaseh. Njegovi vojaki so pred očmi mater metali v ogenj žive otroke, živim ljudem so iztikali oči ter jim trgali ude.

Josef Hübler, ki se je udeležil kot poveljnik 118. lovske divizije ofenzive, je osebno izdal ukaz za pokolj ujetih in ranjenih partizanov. Samo na enem mestu je bilo umorjenih 1200 ranjencev in bolnikov, od katerih so mnogi ležali na nosilnicah. Po končani 5. ofenzivi so enote obsojenega Hüblerja izvedle v okolici Cetinja »čistko«, pri kateri so pobile več ko 2000 mož, žena in otrok in požgale večino vasi.

V Londonu borci za svobodo - v Avstriji zločinci

Pred kratkim je bil na Dunaju proces proti članom partizanske skupine, katere so obdolžili umora, oziroma »sokrivde pri umoru«. Vsa napredna avstrijska javnost je bila ogorčena zaradi tega procesa, ki se je kljub temu nadaljeval še dva dni. Dve priči, za katere so ugotovili, da so SS-ovci oziroma nacisti, sta bili takoj po procesu aretirani. Tretja priča pa se je umaknila v zapadno Avstrijo. Avstrijske sodne oblasti so proces odložile za nedoločen čas.

Proces, ki se je odvijal pred očmi zaveznikov na Dunaju, je dokončno razkril vse nedemokratsko in reakcionarno bistvo avstrijskih oblasti. Pred svetovno javnostjo je postavil na laž govoričenje avstrijskih delegatov na londonski konferenci in obenem pokazal v pravi luči ravnanje avstrijskih oblasti na Koroškem.

Argumenti, s katerimi so avstrijski delegati skušali na londonski konferenci preslepiti svetovno javnost, so se izkazali za lažne. Poudarjali so veliki doprinos osvobodilnih borcev v času borbe proti fašizmu kot glavni argument, zaradi katerega naj bi z Avstrijo ravnali kot z osvobodeno deželo; ne pa kot z zavezniško Hitlerjevega nasilja. V istem hipu, ko so se v Londonu sklicevali na osvobodilna prizadevanja Avstrije, so na Dunaju nacistični sodniki in reakcionarne oblasti sodile avstrijske osvobodilne borce. SS-ovci in nacisti pa so nastopali kot tožniki tistih, ki so se proti njim borili za svobodo in demokracijo Avstrijo. Proces nam dokazuje, da si obe današnji vodilni avstrijski stranki nikakor ne prizadevata, da bi vzpostavili resnično demo-

Günther Tribukait je bil poveljnik 750. polka 1888. lovske divizije. Njegovi vojaki so med 5. ofenzivo in pozneje zagrešili številne zločine. Morili, ropali in deportirali so civilno prebivalstvo, zlasti na dalmatinskih otokih.

Adalbert Lonczar, bivši avstrijski državljani, je kriv ustrelitve 7.000 ljudi v Kragujevcu 22. X. 1941. Streljanje je trajalo nepretrgoma sedem ur. Obsojeni Lonczar je bil od februarja 1942 do oktobra 1943 vojaški poveljnik Beograda. Osebno je predlagal komandantom Srbije represalije proti civilnemu prebivalstvu.

Vsi obtoženci so krivi: 1. množičnih ubijanj civilnega prebivalstva, žena in otrok, 2. požiganja in rušenja hiš, 3. internacij, deportacij, posilstev, 4. streljanja ujetih in ranjenih partizanov. Zato so bili vsi imenovani obsojeni na smrt z obešenjem, razen Aleksandra Löhra, ki je bil obsojen na smrt z ustrelitvijo.

Ta sodba naj bo opomin vsem sto in sto tisočom fašistov, ki še danes preganjajo delovno ljudstvo v Indoneziji, Indiji itd. Obsodba naj bo spomenik vsem tistim tisočem in tisočem ubitih ljudi, ki so zagrešili samo to, da so ljubili svojo zemljo in svobodo. Naj se ta pravična obsodba razlega na vse kraje sveta!

FRANCOSKI LIST O UPRAVIČENOSTI ZAHTEVE PO PRIKLJUČITVI SLOVENSKE KOROŠKE

Pod naslovom »Koroškim Slovincem je že dovolj, da bi delali za Nemce«, objavlja francoski list »Fraternite« članek o Slovenski Koroški, v katerem piše: »To ljudstvo, ki je stoletja trpelo pod okupatorjevim pritiskom in čigar težnje so zatirali stoletja, danes popolnoma razumljivo zahteva, da se osvobodi in dobi svoje pravice ter svobodo. Prav tako je tudi naravno, da se temu ljudstvu da možnost priključitve k državi, kateri pripada po svojem jeziku in kulturi, zlasti pa po nacionalni zavesti.« Članek piše dalje o krivičnem postopku pri plebiscitu leta 1920 ter o odgovornosti Avstrije zaradi sodelovanja na strani Hitlerjeve Nemčije.

POLITIČNE VESTI

Anglija je priznala bolgarsko vlado. Pred kratkim je priznala angleška vlada de iure bolgarsko vlado »domovinske fronte«. List »Borba« piše, da je s tem bolgarska opozicija izgubila zadnje nade, da bi kompromitirala »domovinsko fronto« in izzvala tujo intervencijo. Proces proti fašistični vojaški organizaciji »nevtralnih oficirjev« je pokazal, da je Nikola Petkov računal na tujo pomoč, da bi se polastil oblasti. S podpisom mirovne pogodbe in s priznanjem

bolgarske vlade da so opozicija in vsi sovražniki Bolgarije izgubili zadnjo možnost, da bi slepili bolgarsko ljudstvo.

Nove volitve na Madžarskem bomo zahtevali in tako zopet vprašali ljudstvo za njegovo mnenje, če se nam ne posreči rešiti krize — tako je izjavil namestnik ministrskega predsednika komunist Rakosi. To izjavo je podal na množičnem zborovanju zato, ker se je stranka malih poljedelcev branila izročiti svojega sekretarja Belu Kovača, ki je sokriv zarote na Madžarskem. Izročitev Kovacza zahtevajo tudi madžarski socialisti. Njihov vodja Szakasits je izjavil, da ne bodo odstopili od te svoje zahteve.

Narastajoči odpor proti angleški zunanji politiki. Sovjetski gospodarstvenik Varga piše v »Pravdi«, da vzbuja podrejanje angleške zunanje politike ameriškani vedno večjo opozicijo v Angliji sami. V angleški delavski stranki je že nekaj časa nezadovoljstvo z Bevinovo politiko. Levo krilo te stranke se zaveda, da je blok z ZDA okrepil reakcionarne težnje angleške zunanje politike in da ogroža prijateljske odnose med Anglijo in Sovjetsko zvezo. »Izvestja« pišejo pri tej priložnosti, da se je oslabil položaj angleškega kapitala v povojnem času in da se je spremenilo razmerje sil med Anglijo in Ameriko v škodo Angliji. Članek končuje: »Anglija se bori za »prostor pod soncem«, pri tem pa po želji svojih državnikov podreja svojo politiko vedno bolj koristim Amerike.«

KOROŠCI KREMENITI,
LE STOPIMO V KORAK,
DA OSVOBODIMO
SVOJ DOMAČI PRAG!

Po naši zemlji

Naš čitatelj Josip Podlesnik, kmet iz Škofič, nam je poslal pesem, ki jo zaradi njenega iskreno doživetega domoljubja objavljamo kot dokaz, kako naš narod doživlja sedanjo veliko borbo za svobodo in pravice koroških Slovencev.

Ta zemlja je naša

Po naši krajini doni klic dneva.
Minila je huda, viharina noč,
v nas je zdaj sila, je nova moč!
Nova, vsa jasna zvezda nam seva,
sveti nam v temi in kaže pot
vsem, ki še danes vara jih zmeta.
Zvezda ta — pride z vzhoda
in vodi tja, kjer je bratstvo, svobodaf

Preko naših divnih jezer, gora in planin,
se partizanska pesem razlega,
v zanosu plove preko ljubih dolin,
na Gosposvetsko polje tja sega.
Ko prestol zasede naš knez in zavlada,
borec iz naroda — vsako nasilje premaga!
Mi tujega nočemo, kar je naše, ne damo,
za naše pravice, svobodo — ne barantamo.

Kaj reakcija! Kaj kapitalisti, nacisti!
Ko združimo vse svoje mlade moči,
raztrgajo še zadnje se sužnje vezi,
saj borci smo — protifašisti!
V krvi preliti in solzah tone naše trpljenje,
z ramo ob rami korakajmo v boljše

življenje!
Stopimo vsi v vrste: zatirani, zaničevani,
delavci s cest in tovarn, kmetje vsi na

poljan!
Moriha krvava je leta po svetlu divjala,
Slovenska Koroška za svobodo tisoče žrtev

je dala.
Ta zemlja je naša, na njej so naši domovi,
danes niso več naši edino — grobovi!

Do danes nasilje nas ni in ne bo nas
zlomilo,
zvesto slovensko srce se bo do zmage

borilo,
da na prestol Gosposvetski sede naš knez
zmagovito,
naš brat in junak, tovariš naš — veliki

Tito!

Borili smo se za svojo svobodo

Iz Peč pri Podkloštru nam piše naša korenina A. M.:

„Dolgo sem molčal in samo poslušal, kaj bodo drugi povedali, toda sedaj, ko se koroško vprašanje obravnava pred vsem svetom, bi tudi jaz rad spregovoril nekaj besedi. Šestdeset let bom kmalu star in skoro vse svoje življenje sem preživel v rojstni vasi. Poznam vse ljudi v bližnji okolici in vem, kaj smo Slovenci pretrpeli. Zato se mi zdi kar smešno, če danes listi pišejo, da Avstrija nikdar ni germanizirala. Ko sem pred 50 leti hodil v šolo v Podklošter, so še poučevali slovensko, prav tako je bilo slovensko v cerkvi in po trgovinah. Današnja Avstrija pa hoče zvaliti vso krivdo za

ponemčevanje na naciste. Kdo pa nas je leta 1919 zapiral in interniral, ko še ni bilo nacističnih morilcev? Ali ni bila takrat „demokratska“ Avstrija? V naši vasi so Dimnikovega očeta, bolnega odvlekli iz postelje, našo družino so pa sploh vso odpeljali. Vse pravice, katere se je bivša Nemška Avstrija obvezala dati koroškim Slovincem, so ostale samo na papirju. Vsakdo se je lahko spotaknil ob nas. Kakšne so pravice, ki nam jih namerava dati današnja „demokratska“ Avstrija, se je pa najlepše pokazalo 15. aprila 1946 v Celovcu. Zato smo vsi koroški Slovenci enotni v tem, da se nismo borili za fašiste, ampak za svoje pravice in za svobodo v novi Jugoslaviji.“

Tako na Koroškem „denacificirajo“

V avstrijskih listih neprestano beremo izjave predstavnikov, koliko nacistov so že odstranili z njihovih položajev. Skrbno pa se izogibajo, da bi povedali, kako ti fašisti na tistem zasedajo nove, včasih prav odgovorne položaje. Naj navedemo samo primer bivšega krajevnega vodje NSDAP v Pliberku učitelja T. Liaunigga.

Komaj je Liaunigg postal krajevni vodja (Ortsgruppenleiter), se je začelo zaliranje in množično preganjanje Slovencev. Vsi se še spominjamo, kako je klical ljudi v svojo pisarno in izsiljeval iz njih izjave. Liaunigg je bil tisti, ki je z gestapovskim konfidantom Petrejem in ilegalnim nacistom Wieserjem, Metnitzem in drugimi vpeljal pravi vohunski sistem med ljudstvom. On je bil, ki je pripravljaval izselitev Slovencev. Liaunigga smo videli, kako se je pred udrom nemške vojske v Mežiško dolino sukal okoli Maier-Kaibitscha in se z njim posvetoval. Z načelnikom SA Werniggom je organiziral aretacije Slovencev v Mežiški dolini. Liaunigg je bil tudi nacistični vodja učiteljstva v okraju in je odgovoren za fašistično fanatiziranje mladine.

Ko so pozneje postali pozorni nanj slovenski partizani, se je ta junak umaknil in se „prostovoljno“ javil k vojakom. Pa ne na fronto. Tja je spravljal zavedne Slovence. Pač pa je postal nacistični propagandni častnik.

In temu nacističnemu zločincu ni nihče skrivil lasu. Ponosno se sprehaja po Celovcu in ima prijetno službo pri nemški

zadružni posojilnici. Ali ve g. Piesch in g. varnostni direktor Koroške za gorje in za vse zločine, ki jih je Liaunigg zagrešil nad zavednim antifašističnim ljudstvom, ko je kraljeval v Pliberku in okolici. Kdo je preiskoval slučaj bivšega Ortsgruppenleiterja Liaunigga, kdo je odgovoren, da je še vedno na svobodi, in kdo mu je preskrbel službo? Nihče ni vprašal nas Slovencev, ki smo pod njegovim paševanjem najbolj trpeli. Ali se obveze, ki jih je g. deželni glavar sprejel pri prevzemu oblasti iz Rainerjevih rok, raztezajo tudi na bive nacistične funkcionarje? Kajti tudi Liauniggov naslednik sodnik dr. Velikonja je prost in v službi v Celovcu. Taka je na Koroškem denacifikacija.

UPORABA MATERINEGA JEZIKA

V Rožeku je slovenščina na ljudski šoli komaj v povojih. Ena sama učiteljica se šele uči slovenščine in ta poučuje v vseh treh razredih slovenski jezik. Kakšni morajo biti uspehi, si lahko vsak sam misli.

V nadaljevalni šoli pa se slovenščina sploh ne poučuje, ker je voditeljica, ki poučuje v Rožeku, v Lipi in v St. Jakobu — Nemka.

Uradna Avstrija trdi pred svetom, da imamo koroški Slovenci pravico posluževati se maternega jezika pri uradih. V Rožeku sta župan in občinski tajnik oba trda Nemca, ki ne razumeta niti besedice slovenski. Kako naj potem ljudje na občini govorijo v svojem, slovenskem jeziku?

daleč od bunkerja je bila gaz. Po njej so bili natroseni letaki v slovenskem in nemškem jeziku. Rainerjevi s pozivom. „Predajte se! Uničeni so vsi partizani širom Jugoslavije. Vaš maršal je zajet“ ter naši letaki: „Vojaki okupatorjeve vojske! Prišel je zadnji čas. Dezertirajte iz Hitlerjeve vojske. Stopajte v narodnoosvobodilno vojsko vsi: Slovenci, Avstrijci, vojaki vseh narodnosti!“

Sneg je naletaval. Bunker je bil čudovito zakrit. Majhno okence je vprašujoče gledalo v zimsko naravo. Po večerih pa se je razlegala v notranjosti naša pesem. Pozno v noč smo imeli razgovore, sestanke in politične ure.

Strovc nam je ob zadnjem obisku dejal, da lahko zapade še več snega. Odgovorili smo mu v šali, da bomo potem izkopali tunel do vasi. Stari je godrnjal, da tako ne pojde več naprej. Vseeno pa je zapregel kobilo in se odpravil brisat naše sledove.

Ob misli, da nam je sam glavar zločincev v deželi napovedal boj na življenje in smrt ter da je določil zimski čas za dobo dokočnega očiščenja Koroške vseh partizanov, smo se vsi zadovoljno nasmihali.

Pozabili smo že, da so naši s pomočjo sovjetskih bratov že zdavnaj osvobodili prestolnico in večji del domovine ter da se nam z veliko naglico bližajo silne armade. Poslednji tresljaji motorizirane zver fašizma so zanimiva stvar. Posebno, če si v brlogu zverine in ji vsak dan izpuliš po eno kocino, da jo spravljaš v obup.

Seveda bo kdo dejal: Stvar je veliko bolj enostavna, kakor jo ti pripoveduješ. Čakali ste na to, da skopni sneg in da pride pomlad. Pritrjujem: Res je. Na najzapadnejši točki domovine smo se borili za pomlad našega in vseh narodov. (Dalje)

NACISTIČNO PEVSKO DRUŠTVO V BOROVILJAH SE OŽIVLJA

V Borovljah je bilo več let nemško pevsko društvo „Alpenrose“, ki je bilo središče nacističnega gibanja v Sp. Rožu. Po zlomu nacizma je ta zbor za nekaj časa utihnil, sedaj pa se je pri nekem pogrebu zopet oglasil. Borovljčani so bili posebno presenečeni, ko so iz župnikovih ust izvedeli, da je to novi cerkveni pevski zbor. Kajti več ko polovica njegovih članov so bili nacisti, več ko polovica tistih, ki so nastopili, sploh ne poje v cerkvi in nekaj je med njimi tudi takih, ki so pod Hitlerjem prestopili v Rosenbergovo vero. Zares zanimiv cerkven pevski zbor.

NEPOVABLJENI GOSTJE

V ponedeljek 3. februarja je zaveden slovenski par obhajal ženitovanje v Breznikovi hiši v Pliberku. Naenkrat pa so med svate vdrli nepovabljeni in pijani gostje in na skrajno nedostojen način motili domače slavje. Ti „gostje“ — britanski vojaki — so navsezadnje izzvali krvav pretep in pri tem grozili celo s strelnim orožjem. Prej lepo okrašena dvorana je bila naenkrat opustošena, domači gostje pa so se prestrašeni razbežali. V pretep je posegla tudi znana pliberška FSS in aretirala 2 zavedna slovenska fanta. Britanski vojaki pa so nemoteno lahko ostali na svatbi in naposled polegli po tleh in po klopeh.

Tako surovo motenje naših domačih praznikov je skrajno žaljivo, tembolj ker odgovorna oblast zapira poštene slovenske fante, namesto da bi odstranila nepovabljenе goste.

OSVOBODILNA FRONTA IN SPZ

naznanjata:

V nedeljo, dne 23. februarja 1947:

▼ V nbi Drabosnjakova proslava zborov
▼ Železni Kapli proslava Tavčman
Franca — Lenarta.

KMEČKA ZVEZA ZA SLOV. KOROŠKO

naznanja:

V nedeljo, dne 23. februarja 1947:

▼ Selah pri Mažehu ob 11. uri dopoldne javno zborovanje;
▼ Žvabeku javno zborovanje; čas in kraj razviden iz lepakov;
▼ Kotmarivasi kmečki tečaj za okraj Celovec — levi breg od 10. ure dop.

V torek, dne 25. februarja 1947:

Delovna seja vseh načelnikov in zaupnikov za okoliš St. Jakob in Bekštajn pri Janku Ulbingu; začetek ob 9. uri dopoldne.

V nedeljo, dne 2. marca 1947:

▼ Železni Kapli javno zborovanje ob pol 12. uri v dvorani kina;
▼ Slov. Plajberku javno zborovanje ob 9. uri dopoldne pri Foltu.

OBJAVA

Slovenska sekcija KZ-Verbanda obvešča, da se bodo uradna potrdila po § 4. izdajala samo tistim tovarišem, ki so bili najmanj eno leto v strogem zaporu ali pa najmanj šest mesecev v strogem taborišču.

Druga navodila veljajo še naprej, kakor so bila objavljena v „Slov. vestniku“.

TA TEDEN SE SPOMINJAMO...

21. 2. 1945 so partizani porušili progo Ljubljana—Vrhnika.
22. 2. 1943 je bila bitka koroških partizanov z Nemci pri Sv. Miklavžu ob Dravi.
22. 2. 1944 je padel nad Šostanjem v borbi z Nemci slovenski partizanski pesnik Drago Destovnik — Kažuh.
22. 2. 1810 je bil rojen veliki poljski skladatelj Frederic Chopin.
23. 2. 1918 dan ustanovitve Rdeče armade.
26. 2. 1802 je bil rojen Viktor Hugo, veliki francoski pisatelj.

Koroška

V BORBI

Borci izpod Arihove peči

Dvoje zim bo pomnil tovariš Jože vse življenje. V bunkerju pod Arihovo pečjo nam je pripovedoval:

Leta 1941 nas je moril ta letni čas. Njegova belina nas je združevala kot mrtvaški prt — žive in mrtve. Takrat smo bili majhna četa na južnem vznožju planine Goč.

Na jugu poznajo podobne meteže, kakor so tu na skrajnem severozapadu naše domovine. Takrat sem bil na skrajnem robu osvobojenega ozemlja, ki je imelo svoje središče v Užicah. Naši napadi so bili zelo uspešni. Lahko bi rekli: z enim samim zamahom je strgal suženj verigo, s katero je bil zvezan stoletja.

Opojene od naše krvi, od temnega vina in svojega zmagoslavja pijane so juršale na nas v tisti dobi horde motoriziranih Hunov dvajsetega stoletja. Odgovarjali smo jim slabo oboroženi s starimi puškami, ki jih je zbral narod.

Prav zgodaj je tistega leta zapadel sneg. Spočil se je z glinasto zemljo, upijal je naše sile in zaviral naše korake...

Zima leta 1944—45 je bila v marsičem podobna oni iz prvega leta naše borbe. Sneg takrat ni bil samo mrtvaški prt, bil je tudi stalni izdajalec partizanov.

Povedati vam hočem, kako smo prebrodili to poslednjo zimo — na divjem zapa-

du. Tako smo v tistih časih imenovali Ziljo in Gornji Rož.

Naš bunker v Srednjem Rožu nam je bil pravo zatočišče. Skrit pod Arihovo pečjo, zgrajen iz debelih brun na pol v zemlji ter z dobro maskiranim dohodom, opremljen s pogradi na dve nadstropji in s pravo pečjo je nudil svojim prebivalcem vse ugodnosti, ki si jih je lahko zamislil partizan.

Ranjeni borci Ziljske čete, prezeblji kurirji koroške linije in bojni aktivisti iz vseh vetrov so bili naši stalni gostje. Poleg tega je bilo v našem bunkerju okrajno središče. Okrajni odbor OF je vodil iz te točke vse akcije, vso borbo in vse zveze s Celovcem in Beljakom.

K nam je prišel tovariš Košir, ki se je vračal s svojega uspelega pohoda treh partizanov v zgornjo Ziljo. Pripovedoval nam je, kako je njih trojico obkolilo v Draščah 50 fašistov, kako so v noči na skednju ubili fašističnega komandirja in policijskega psa ter ranili komandirjevega pomočnika in kako se je nato razbežala vsa četa silne vojske.

Povedal sem že, da je bil v našem bunkerju okrajni odbor OF. Zamisliti si ga moramo seveda brez pisarniških pripomočkov. Vsi smo bili takrat vse: stražarji, kuharji, bolničarji in politični delavci.

Onstran snežnega zameta in smrek ne

Clementis o nemškem vprašanju

Namestnik češkoslovaškega zunanjega ministra Clementis je izjavil v Parizu o češkoslovaški zunanji politiki:

»Zunanja politika Češkoslovaške ima namen, da zagotovi državni varnost in jamstva na mednarodni podlagi, da bi dosegla svoboden notranji razvoj v okviru tiste socialne ureditve, ki najbolj ustreza državnim potrebam.«

Zvezo z Rusijo je označil dr. Clementis kot ogeljni kamen varnosti Češkoslovaške. Logična dopolnitev te zveze je pogodba z Jugoslavijo in, kakor upa, tudi s Poljsko. Češkoslovaška pa nikakor ne namerava teh zvez omejititi zgolj na slovenske države. Svaril je pred nekaterimi izjavami tiska, ki govori o »slovanskem bloku« in dejal, da izvira sodelovanje slovanskih narodov iz dejstva, da ogroža njihov obstoj skupna nevarnost, predvsem Nemčija. Medtem ko je zapad lahko gradil svojo civilizacijo, so se morale slovanske države boriti za gol obstoj in za pravico do lastne državnosti. Danes so vsi napor slovanskih držav osredotočeni na njih notranji razvoj. To je zadosten dokaz, da sodelovanje slovanskih narodov nima napadalnega značaja.

Glede vprašanja Nemčije, je Clementis dejal, se izražajo največja nespornost in mnenjih o bodoči obliki Nemčije v besedah »federacija« in »osrednja vlada«. Po njegovem mnenju ta alternativa ni točna označba, oziroma je vsaj zelo nepopolna. Nemško vprašanje je prenehalo biti vprašanje Nemčije same, temveč je postalo prav tako vprašanje odnosov med velesilami in njihovimi naziranj o obliki povojnega sveta.

Vprašanje ustroja Nemčije ne more biti ločeno od gospodarskih vprašanj Nemčije in tudi ne od gospodarskih interesov velesil v Nemčiji. Odločilno stališče, s katerega je treba presojudati nemško vprašanje, je varnost.

Clementis je poudaril, da je treba najti tisto rešitev, ki bi onemogočila nov napad Nemčije in bi ustvarila dejanske pogoje za prevzgojo nemškega naroda v smislu mirnega sodelovanja. Zato je bistvenega pomena, da najdejo vsi narodi, ki so doprinali žrtve v skupni borbi proti hitlerjevski Nemčiji, skupno rešitev. V ta namen je pravilneje, da se najprej določi sistem zavezniškega nadzorstva nad Nemčijo in se prilagodi upravna oblika Nemčije temu sistemu. Da bi bilo nadzorstvo učinkovito, se mora opirati na vojaško zasedbo.

Zasedba mora trajati tako dolgo, dokler ne bo dosežena popolna gotovost, da nima Nemčija nobene materialne možnosti več, da bi obnovila svoj napadalni duh, in dokler ne bo gotovo, da je prevzgoja nemškega na-

roda dosegla tisto stopnjo, ki izključuje sleherno napadalno miselnost. Federativna Nemčija bi povzročila močno obnovo nemškega nacionalizma in pangermanizma, kakor je to dokazala preteklost.

Nemška osrednja vlada, zvezana s sistemom zavezniškega nadzorstva, pa nikakor ne izključuje elementov samouprave.

Na koncu je Clementis izjavil, da je izločitev Nemčije kot političnega činitelja ustvarila v srednji Evropi pogoje, ki omogočajo tesno sodelo-

vanje podonavskih držav. Dejstvo, da se je podonavskim državam ponudila priložnost za povečanje gospodarskega sodelovanja s Sovjetsko zvezo, ni le omogočilo ustaljenosti gospodarskih pogojev v srednji Evropi, ampak bo omogočilo tudi načrtno koordinacijo v bodočnosti. Zvišana življenjska raven in gospodarska ustaljenost v srednji Evropi bosta dovedli do splošne okrepitve gospodarskih odnosov z zapadom. Češkoslovaška je klasičen primer za pravilnost te trditve, ker ni le obdržala gospodarske, duhovne in politične vezi z zapadom, temveč si prizadeva te stike še poglobiti.

venije. Poleg tega je na novo uredil tovarno za krompirjev in koruzni škrob po načinu, ki ga v drugih državah še ne poznajo.

Vodja ključavničarskih delavnic v tovarni »Motvoz« v Grosupljem Francu Likovič se je posebno izkazal pri obnovi predilniških in vrvarskih strojev, ki so bili med okupacijo popolnoma uničeni. Mnogo rezervnih delov, ki bi jih sicer morali naročiti v tujih državah, so po njegovih načrtih izdelali v domači delavnici. Udarnik Sorčan Mirko iz Celja je iz razbitih avtomobilov in starega železja izdelal nujno potrebne stroje za delavnice nadzorstva za visoke stavbe v Celju. Izgotovljeni stroji so vredni brez pogonskih motorjev 250.000 din, medtem ko znašajo izdatki za delo in material samo 10.000 din, ne glede na to, da takšnih strojev danes ni mogoče nabaviti. Mizarski izdelki v tej delavnici so se zato za polovico pocenili.

Še in še bi lahko pisali o udarnikih. Toda tudi naštetih primeri nam kažejo, zakaj je Jugoslavija tako hitro vstala iz razvalin v novo življenje.

Zakaj so postali udarniki?

Zadnjič smo pisali o tem, kako so se v slovenski prestolnici zbrali udarniki iz vse Slovenije. Reakcionarji vseh vrst so seveda zelo hudi na takšne ljudi, brez katerih ni mogoče hitro obnoviti blaginje ljudstva. Zato se v različnih listih, kamor še lahko pišejo, pritožujejo, da so udarniki veliki reveži, ki da jih »izkoriščajo« in da so navadni »stroji«. Poglejmo si nekaj udarnikov, o katerih poročajo slovenski listi.

Pri Gradbeni direkciji Slovenije je zaposlen udarnik ing. Ferjan Marjan. Ta je izumil gradnjo betonskih stropov in opornikov brez opazev. S takim načinom betoniranja se prihrani velike količine lesa za opaže, mnogo delovnega časa, izraba betona pa je stoodstotna. Njegov izum so prvič praktično preizkusili pri gradnji velike usnjarne na Vrhniki. Samo pri gradnji te tovarne je bilo z izumom ing. Ferjana prihranjenih 4 milijone dinarjev. Ta način betoniranja zdaj že vsesplošno uporabljajo in pri desetih stavbah, ki bodo letos zgrajene, bo prihranjenih 40 milijonov din. Ta izum je trajne vrednosti.

Udarnik Don-Bregar, uslužbenec slovenskega Ministrstva za industrijo in rudarstvo, je iznašel brezkončni filc, brez katerega si ni mogoče zamisliti industrije papirja. Tak brezkončen filc je jugoslovanska papirna industrija dobavljala pred vojno iz tujine. Zdaj pa ga tudi v drugih državah ni mogoče dobiti. Brez tega filca bi obstale vse tiskarne, knjigovoznice in knjigarne v Sloveniji. Vrednost njegove iznajdbe gre v težke milijone, če računamo, da proizvajajo slovenske papirnice letno za 50 milijonov dinarjev papirja vsake vrste.

Udarnik Velej Jože iz Hrastnika je iznašel dve novi obliki kozarcev, ki jih prvi stroj lahko že tudi obrusi, kar je ceno tem izdelkom znatno znižalo. Vrednost tega izuma je tem pomembnejša, ker se kozarci izdelujejo v velikih množinah.

Udarnik, inženir kemije Bogomir

Piternik je zaposlen v kemični industriji LRS in je dal do sedaj slovenski kemični industriji že lepo število novih receptov za izdelavo barv in lakov. Najvažnejši je tisti, po katerem izdelujejo lak za bakreno žico. S tem je znatno pospešil elektrifikacijo Slo-

Bor - največji jugoslovanski rudnik bakra

Med najbolj iskane rude sodi baker. Še prav posebno odkar so odkrili, da je poleg srebra najboljši prevodnik elektrike. Brez bakra si niti zamisliti ne moremo sodobnih električnih naprav.

Je pa dokaj redka ruda. Prav velikih rudnikov bakra svet ne pozna dosti.

Zato pa štejemo Bor, največji jugoslovanski rudnik bakra, med najbolj dragocene zaklade Jugoslavije. Bor je eden največjih rudnikov Evrope sploh. Kje leži? Na zemljevidu ga boste našli na zapadni meji Srbije. Če bi si ga lahko ogledali čisto blizu, bi zagledali veliko mesto, polno tvornic, velikih dimnikov, iz katerih se vije smrdač žveplen dim. Da, žveplo! Skozi tvornične dimnike uhaja dnevno 170.000 kg žvepla v zrak. Prav sedaj se mučijo inženirji z vprašanjem, kako prestreči to žveplo in ga koristno porabiti.

Opazili bi tudi veliko ruševin, tudi tu je besnela vojna. Rudnik so Nemci poškodovali, tako da bi ga kmalu poplavila reka, ki teče mimo rovov. Le z največjo požrtvovalnostjo so to nevarnost odstranili. Skopali so 2.500 m dolg kanal skozi hrib!

Pred vojno je bil rudnik last francoskih kapitalistov. Rudo so izvažali in jo predelali v tujini, Jugoslavlani pa so morali za drag denar uvažati bakrene plošče, žice, kotle in druge bakrene izdelke. Iz te dobe je znana krvava bitka med srbskimi kmeti iz okolice Bora in jugoslovanskimi žandarji, pri kateri je bilo nad 10 kmetov ubitih. Do spora je prišlo zaradi rudnika. Strupene rudniške pare so uni-

čile daleč naokrog ves pridelek. Kmetje so zahtevali od lastnikov rudnikov odškodnino. Ti pa še slišati niso hoteli. Kmetje so se obrnili na sodišče, na ministre, vse zamen, nihče se ni hotel zameriti francoskim bogatašem. Kmetom ni preostajalo drugega, kakor da so se uprli. Ta korak so morali takrat plačati s krvjo.

Danes pa je borski rudnik podržavljen, last vsa ljudstva.

Ne bo več v prekletstvo okoliških kmetom, ne bo redil tuje bogatije.

Ze je Jugoslovonom v kratkem času uspelo to, kar ni uspelo Francozom ne okupatorskim Nemcem: prvič v zgodovini Jugoslavija izdeluje sama baker.

Vkljub poškodbam proizvodnja iz dneva v dan narašča, v letu 1946 so borski rudarji napravili skoraj 50 odstotkov več, kakor je nalagal državni načrt.

Ze se uresničujejo velike zamisli. Bor bo postal veliko industrijsko mesto. V njem ne bodo kopali zgolj rude, tod se bo razvila tudi mogočna kemična industrija. Gradijo se tvornice za predelavo rude v žice in plošče. Povečujejo dosedanje naprave. Skratka: Bor je že danes eden temeljev jugoslovanske narodne blaginje.

Izdajatelj, lastnik, odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitsch, Wien XVI, Ottakringstrasse 83. — Glavni urednik: dr. Franci Zwitter. — Uredništvo in uprava: Wien IV, Waaggasse 6/II. Telefon B 29-9-20. — Podružnica uprave: Celovec (Klagenfurt), Völkermarkterstrasse 21/I. — Tiska: »Globus«, Zeitungs- Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I, Fleischmarkt 3—5.

FRANCE BEVK

OBRAČUN

Petra je bila znova objela srčna tesnoba, še je posedel. Očetovo in sestrično žalost ter zapuščenost je občutil do dna duše. Vse štiri mesece sta se mučila brez njega, dala sta mu denar, vse sta pripravljena storiti zanj, hudo jima je, da odhaja... Udari bil po mizi, naredil karkoli, a ni mogel najti besed, ne se premakniti.

»Z Anico bova delala, kot bova mogla... Če si boš opomogel drugod, ne pozabi na naju...«

Očetove besede so zvenele kot stara mrliška pesem.

Peter se je zdrznil. Zdelo se mu je, da bo ostal, če obsedi le še za trenutek. Stopil je k očetu in mu dal roko.

Starec je nekaj izjekljal, a Anica se je bila sesedla na klop in si dela predpasnik na obraz.

Peter se je komaj zavedel, kako in kdaj je stopil iz hiše. Ob kozolcu je postal. Ozrl se je po visoki, kopasti

gori; temna in nerazločna, vsa v sencah ga je vabila na pot. Saj ni šel v pravo smer; še enkrat je hotel stopiti mimo Milkeinega doma. Kaj ji ima še povedati? Nič. Hotel se je oddolžiti le svojim čustvom.

Zaslišal je korake. Ozrl se je in zagledal žensko tenjo, ki je tekla za njim po poti. V naslednjem hipu je bila Anica že pri njem.

»Še enkrat sem te hotela videti,« je rekla.

»Dobro,« je dejal Peter, ki se je bojeval med nejevoljo in ljubeznijo.

»Zdaj le pojdi! Pozdravi še enkrat očeta!«

Dal ji je roko. Sestra je z obema rokama hlastnila po nji in se pripognila, kakor da jo hoče poljubiti. Peter je začutil solze, ki so mu kapljale na prste. Umaknil se je in presenečen, s tesnobo v srcu gledal dekle.

»Kaj ti je, Anica?«

»Tako težko mi je pri srcu.«

»Saj to ni nič — ako grem... Ali sem mar jaz prvi?«

Jecjal je kot dete, oko se mu je ovlačilo.

»Tako pusto bo pri nas... brez tebe... Najraje bi šla za teboj... Dom se mi ne bo zdel več dom...«

Nikoli si nista izkazovala nežnosti, ne si odkrivala čustev. Zdaj bi bil Peter sestro najrajši objel in jo divje privil nase. Toda bal se je, da bi ga to zadržalo doma. Podil jo je od sebe.

»Anica, kakšna pa si nočoj?« mu je karajoče pel glas. »Saj ti bom pisal... pogosto... že jutri... Pojdi spat! Pojdi, no, Anica!«

Odšla je vsa majhna, opotekajoča se. Peter je gledal za njo; pray taka je bila njegova mati. Na poti se je še dvakrat ozrla, nato je izginila. Peter je ostal sam.

Glava mu je lezla med ramena, telo mu je bilo neznansko težko. Sedel je na kamen ob poti, roke so mu visele med kolemi, oči so mu begale po obronkih. Vrt, njive gozd — vse je bilo do tistega dne njegovo. V toplih in ledenih kapljicah so mu sladki in grenki spomini na to zemljo kapljali v srce. Bila je trda, uboga, v noči ta-

ko mračna, a vendar... Trepetajoč se je dvignil...

Iz prsi se mu je iztrgal vrisk in mu zaglušil notranjost. Stopil je na klanec in hodil naglo, kakor da beži pred nečim neznanim. Ni maral več misliti ne čustvovati... Zaslišal je neke glasove, zagledal neke sence in postal. Miličniki, ki se vračajo s patrolje? Fantje, ki gredo z vasovanja? Roka mu je nehote segla v žep. Tedaj bi mu bilo vsako srečanje neljubo... Pognal se je iz klanca, priletel na pusto, zmrazil senožet. Noge so mu spodrsavale, zadeval je ob grive in parobke, lovil se je z rokami, že je bil med macesni.

Ni iskal poti. Šlo je navzdol, navzdol. Dosegel je gozdič, nato grapo. V grapi je ležal plaz, po sredi se je risala gladka riža, po kateri so vlačili drva. Stopil je k nizki smreki, ulomil nekaj vej in sedel nanje. Tako se je vozil, ko je bil še deček. Šlo je naglo, na koncu poti je sedel na hlobo.

Kraj je bil samotni. Na levo se je širil gozd, a na desno gmajna, pod njim je zijala temna, grozeča grapa. Klanec je vodil na dve strani, v vas in v sotesko, ki se je zdela kakor vsekana v osrčje gore. Ako pohiti, bo ob zori na vrhu hriba. A nato?